

PM 2014 RI (Dnr 001-64/2014)

Överskuldsättning i kreditsamhället? (SOU 2013:78)

Remiss från Justitiedepartementet

Remisstid den 4 april 2014

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Som svar på remissen ”Överskuldsättning i kreditsamhället” (SOU 2013:78) hänvisas till vad som sägs i promemorian.

Föredragande borgarrådet Sten Nordin anför följande.

Ärendet

Utredningen har kartlagt skuldsättningens utbredning i Sverige. Kartläggningen visar bland annat att det är hushåll med höga inkomster och lång utbildning som i regel tar de största lånen, medan det är hushåll med bland annat låga inkomster och kortare utbildning som är överskuldssatta. Utredningen visar också att många personer har varit skuldssatta under mycket lång tid. Över 95 000 har haft skulder hos Kronofogdemyndigheten sedan år 1992 och tidigare, över 140 000 sedan år 1997 och tidigare och nästan 250 000 sedan år 2007 och tidigare.

Utredningen lämnar flera förslag på åtgärder för att förbättra situationen för överskuldssatta. Bland annat föreslås en slutlig preskription för skulder som är 15 år eller äldre hos Kronofogdemyndigheten (20 år om de är brottsrelaterade), en förstärkt budget och skuldrådgivning, ändringar i ockerlagstiftningen, förstärkta tillsynsresurser till Konsumentverket samt åtgärder för att utveckla den offentliga statistiken och forskningen om hushållens skuldsättning.

Remissen finns att läsa i sin helhet på [regeringens hemsida](#).

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd och Östermalms stadsdelsnämnd. Socialförvaltningen och Östermalms stadsdelsförvaltning har inkommit med kontorsyttranden.

Stadsledningskontoret anser i likhet med regeringen och utredaren, att situationen för barn och unga särskilt bör uppmärksammas och prioriteras i det fortsatta strategiarbetet.

Socialförvaltningen anser att kunskaper i privatekonomi, konsumenträtt och överskuldssättning i större utsträckning lärs ut inom ramen för existerande skolämnen kan medföra att färre personer hamnar i överskuldssättning.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd anser att det är viktigt med det förebyggande och uppsökande arbetet, inte minst att försöka nå ut med utbildning och information till barn, ungdomar och unga vuxna samt till personer med psykiska och kognitiva funktionshinder.

Östermalms stadsdelsförvaltning är positiv till utredningens förslag som helhet och specifikt förslagen som rör ”Ramverk och tillsyn för en betalningsmoral byggd på ökad balans mellan kreditmarknadens parter”, vilka medför ett förstärkt konsumentskydd.

Mina synpunkter

Jag välkomnar att en strategi tas fram för att motverka överskuldsättning i samhället. Många svårt skuldsatta behöver personlig hjälp för att hantera sin situation. Det är därför viktigt att samhället har fungerande verksamheter för att ge rätt stöd i rätt tid. I Stockholms stad har vi arbetat målmedvetet med att korta köerna till budget- och skuldrådgivningen, särskilt för barnfamiljer, där väntetiden inte får överstiga en vecka. Jag delar regeringens och utredarens förslag om att situationen för barn och unga särskilt bör prioriteras i det fortsatta strategiarbetet. Det förebyggande och uppsökande arbetet, inte minst att försöka nå ut med utbildning och information till barn, ungdomar, unga vuxna samt till personer med psykiska och kognitiva funktionshinder, bör också uppmärksammas.

Utredarens förslag om att utveckla en ny finansieringsmodell ställer jag mig tveksam till eftersom det skulle begränsa kommunernas möjligheter att anpassa verksamheten till den lokala kontexten och ge upphov till ökade kostnader för administration. För kommuner som idag inte ger tillräcklig prioritet till budget- och skuldrådgivning skulle förslaget dock kunna innebära att frågan prioriteras upp med en likvärdig ersättningsnivå. För övrigt hänvisar jag till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Som svar på remissen betänkandet ”Överskuldsättning i kreditsamhället” (SOU 2013:78) hänvisas till vad som sägs i promemorian.

Stockholm den 12 mars 2014

STEN NORDIN

Bilaga

Remissen Överskuldsättning i kreditsamhället? (SOU 2013:78), sammanfattning

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Miljöpartiet avstår från att delta i beslutet.

Remissammanställning

Ärendet

Utredningen har kartlagt skuldsättningens utbredning i Sverige. Kartläggningen visar bland annat att det är hushåll med höga inkomster och lång utbildning som i regel tar de största lånen, medan det är hushåll med bland annat låga inkomster och kortare utbildning som är överskulsatta. Utredningen visar också att många personer har varit skuldsatta under mycket lång tid. Över 95 000 har haft skulder hos Kronofogdemyndigheten sedan år 1992 och tidigare, över 140 000 sedan år 1997 och tidigare och nästan 250 000 sedan år 2007 och tidigare.

Utredningen lämnar flera förslag på åtgärder för att förbättra situationen för överskulsatta. Bland annat föreslås en slutlig preskription för skulder som är 15 år eller äldre hos Kronofogdemyndigheten (20 år om de är brottsrelaterade), en förstärkt budget och skuldrådgivning, ändringar i ockerlagstiftningen, förstärkta tillsynsresurser till Konsumentverket samt åtgärder för att utveckla den offentliga statistiken och forskningen om hushållens skuldsättning.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd och Östermalms stadsdelsnämnd. Socialförvaltningen och Östermalms stadsdelsförvaltning har inkommit med kontorsyttranden.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 19 februari 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret välkomnar att en strategi tas fram för att motverka överskulsättning i samhället. Överskulsättning drabbar individer och deras omgivning och ger upphov till kostnader för samhället, exempelvis i form av ekonomiskt bistånd.

Stadsledningskontoret anser också, i likhet med regeringen och utredaren, att situationen för barn och unga särskilt bör uppmärksammas och prioriteras i det fortsatta strategiarbetet.

Stadsledningskontoret delar utredarens uppfattning att den kommunala budget- och skuldrådgivningen fyller en viktig

funktion. Många svårt skuldsatta är i en så allvarig situation att de behöver personlig hjälp för att kunna reda ut sin situation. Stadsledningskontoret kan också konstatera att konsumentverkets undersökningar visar att verksamheten ser olika ut i landet och att den är eftersatt i vissa kommuner. Det är dock och bör vara upp till den enskilda kommunen att välja hur verksamheten organiseras.

I utredningen framhålls att en del problem inom budget- och skuldrådgivningsverksamheten har åtgärdats under senare år men att utvecklingen har gått långsamt. Utredaren anser mot denna bakgrund att det krävs genomgripande åtgärder för att dagens budget- och skuldrådgivning ska fungera tillfredsställande över hela landet. Konsumentverket föreslås därför överta basfinansieringen av verksamheten, samt ansvaret för verksamhetens kvalitetsutveckling och grunddimensionering över landet. Genom att skatteväxla genomsnittskostnaden för dagens verksamhet föreslås en högre minimistandard tvingas fram. En sådan modell innebär ökade kostnader för de kommuner som satsat mindre än andra, motsvarande skillnaden mellan genomsnittet och deras utdebitering för

verksamheten. Utredningen framhåller vidare att staten därutöver bör satsa ytterligare medel för i första hand kompetensutveckling och systemstöd.

Stadsledningskontoret kan konstatera att det förslag som utredningen lämnat skiljer sig åt från det förslag som nyligen lämnades i utredningen ”Ut ur skuldfällan” (SOU 2013:72). I detta betänkande föreslogs bland annat att Kronofogdemyndigheten bör fortsätta sin pågående informationsinsats om den generella skuldsituationen i respektive kommun och särskilt lyfta fram frågan om skuldsanering, för att budget- och skuldrådgivningens betydelse ska uppmärksammas och för att utgöra ett bättre underlag för rådgivningens verksamhet. I betänkandet föreslogs vidare ett förtydligande i skuldsaneringslagen om att kommunens skyldighet att lämna budget- och skuldrådgivning till skuldsatta personer gäller under hela skuldsaneringsförfarandet, dvs. till dess att skuldsaneringen är helt avslutad, samt att tillsynsansvaret över kommunernas budget- och skuldrådgivning bör förtydligas.

Stadsledningskontorets anser att det bör finnas starka, och väl motiverade, skäl för att införa en finansieringsmodell som dels innebär begränsningar i kommunernas möjligheter att anpassa verksamheten till den lokala kontexten, dels ger upphov till ökade kostnader för administration. Stadsledningskontoret anser inte att det underlag som utredningen presenterar visar att sådana starka skäl föreligger vilket inte minst blir tydligt då de åtgärder som presenterats i betänkandet ”Ut ur skuldfällan” ännu inte prövats.

Stadsledningskontoret anser mot denna bakgrund att de brister som uppmärksammats inom den kommunala budget- och skuldrådgivningen bör åtgärdas genom en utvecklad stöd- och informationsverksamhet samt genom en tillsyn som främjar ett konkret och praktiskt utvecklingsarbete och avvisar därmed utredningens förslag om förändrad finansieringsmodell.

Socialnämnden

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 7 februari 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen instämmer i de förslag som lämnas i utredningen men anser att de avsnitt som rör förändringar i finansieringen av kommunernas budget- och skuldrådgivning och försöksverksamhet med saneringslån bör utredas särskilt. IVO har tillsynsansvaret för socialtjänsten och därmed även budget- och skuldrådgivningen men ingen tillsyn har genomförts. Konsumentverket genomför årligen undersökningar vilka bör kompletteras med en tillsyn av IVO inför en utredning av finansieringen av kommunernas budget- och skuldrådgivning.

Det finns ett behov av att öka kunskapen för personer som befinner sig i överskuldsättning. Utredningen visar att det fortfarande är många barn och unga som är drabbade av överskuldsättning, antingen genom att leva med föräldrar som är överskuldssatta eller att själva befinna sig i farozonen. Genom att höja förbehållsbeloppet för personer med barn förbättras barnens ekonomiska livsvillkor. Att kunskaper i privatekonomi, konsumentträtt och överskuldssättning i större utsträckning lärs ut inom ramen för existerande skolämnen kan medföra att färre personer hamnar i överskuldssättning.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 6 februari 2014 att hänvisa till stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 27

januari 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig mycket positiv till utredningen och upplever att utredningen innehåller många bra och konkreta förslag. Det känns om utredningen tar ett helhetsgrepp kring problematiken med överskuldsättning och de åtgärder och insatser som föreslås är noga genomtänkta.

Särskilt positivt ser förvaltningen på förslagen beträffande försöksverksamhet med saneringslån och att avräkning på skuld bör ske först på kapitalbeloppet och först därefter på räntor och avgifter samt slutlig preskription. Det ger personer som är skuldsatta möjligheter att kunna lösa sina skulder. Även övervägandet om praktiska lösningar för att kunna genomföra förslag om månadsinkomststoppgifter upplever vi som konstruktivt då vi ser det återkommande problemet med skulder till staten exempelvis i form av för höga utbetalningar av bostadsbidrag som ett systemfel.

Slutligen vill förvaltningen framhålla synpunkterna kring hur viktigt det är med förebyggande och uppsökande arbete inte minst att försöka nå ut med utbildning och information till barn, ungdomar och unga vuxna samt till personer med psykiska och kognitiva funktionshinder.

Östermalms stadsdelsnämnd

Östermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 18 februari 2014 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen har tagit del av den sammanfattade remissen Överskuldsättning i kreditsamhället. Förvaltningen är positiv till utredningens förslag som helhet och specifikt förslagen som rör ”Ramverk och tillsyn för en betalningsmoral byggd på ökad balans mellan kreditmarknadens parter”, vilka medför ett förstärkt konsumentskydd.

Förvaltningen ser också positivt på att utredarna tagit upp barns och ungas situation vad gäller överskuldsättning, både vad gäller förbehållsbeloppsberäkningen då föräldrarna har utmätning och förslaget om att utöka information och utbildning till ungdomar.

Även förslagen som har till avsikt att minska antalet s.k. evighetsgäldenärer ser förvaltningen som viktiga redskap i arbetet med budget och skuldrådgivning.

Östermalms stadsdelsförvaltning föreslår stadsdelsnämnden att godkänna förslagen i remissen *Överskuldsättning i kreditsamhället* i dess helhet.